

безкорислива людина, людина, яка жертвує собою, – це задоволення жорстокості» [2].

З іншого боку, борг, що визнавався примітивними співтовариствами по відношенню до предків-богів як захисників племені та засновників раси. Що сталося з цією свідомістю обов'язку з появою християнства? Ніцше зазначає, що «пришестя християнського бога – найвищого ступеня дива, що коли-небудь раніше мало місце, – максимально посилило почуття обов'язку на землі». У спотвореній свідомості ця віра стала ідеєю обов'язку перед Богом, який людина ніколи не зможе повернути. Звідси людина стала розглядати себе у своєму бутті і вона стала «грішником». І саме у формі гріха постала моральна провина.

На думку Ніцше, завдання молоді могло б, якщо в неї будуть сили, стояти так: повернути людській істоті її безгрішність, позбавитись відчуття вини, стати вільною і відповідальною людиною.

Як бачимо Ніцше прагне зрозуміти особистість, знайти вихід з кошмарів епохи – епохи подвійної моралі в усьому: у відносинах з людьми, націями, державами, у відношенні до самого себе.

Таким чином екзистенційно-аксіологічний аспект нігілізму, у філософії Фрідріха Ніцше, виступає усвідомленою характеристикою, що втілилася у викритті оман цінностей в історії людства як хвороби сучасної йому європейської культури.

Література

1. Нігілізм / Т. В. Лютий // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2021. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-7408>

2. Ніцше Ф. По той бік добра і зла. (Прелюдія до філософії майбутнього). Генеалогія моралі: пер. з нім. / Фрідріх Ніцше; Пер. Анатолій Онишко; Вступ Сільс-Марія; Ред. Петро Тарашук.– Львів: Літопис, 2002.– 320 с. – Режим доступу: https://shron1.chtyvo.org.ua/Nietzsche_Friedrich/Po_toi_bik_dobra_i_zla_Henealohia_morali.pdf?PHPSESSID=1keq4dri39ublcr1o4ipbhso22

Корупція як суспільна проблема крізь призму беконівського підходу

Віталій ЛЕОНОВ, здобувач освіти

Науковий керівник тез – Світлана ШИРОКА, кандидат філос. наук, доцент

Національний аерокосмічний університет ім. М. Є. Жуковського

«Харківський авіаційний інститут»

Френсіс Бекон (1561-1626), англійський філософ і засновник емпіризму, був переконаний, що людські знання повинні бути очищені від забобонів, хибних уявлень і соціальних пасток, які заважають поступу людства. Його теорія «ідолів» або «ідолопоклонств» (idola), що відображають різні форми хибного мислення, може бути застосована як методологічна основа для аналізу корупції[1]. Відповідно до його філософії, можна припустити, що Бекон засудив би корупцію як перешкоду розвитку суспільства, гідності і наукового поступу, розглядаючи її як форму суспільної патології, що має глибоке коріння у людській природі і соціальних структурах [2].

В системі Бекона чотири види «ідолів» спотворюють людське мислення і заважають досягненню об'єктивного знання: «ідоли племені», «ідоли печери», «ідоли ринку» та «ідоли театру» [3]. Ці ідеї допомагають зрозуміти не лише психологічні основи корупційної поведінки, але й умови, що сприяють її поширенню в суспільстві [2]. Ідоли племені – це упередження, притаманні людській природі, такі як прагнення до влади, схильність до егоїзму та жадібності [1]. Бекон зазначав, що люди часто віддають перевагу швидким вигодам, аніж довгостроковому суспільному добру. У контексті України, де корупція стала одним із проявів цих «ідолів», Бекон вказав би на потребу трансформації суспільної свідомості та культивування чесності як особистої і колективної цінності [4]. Важливо виховувати відповідальність перед суспільством і підсилювати моральні принципи, що утримують від спокус до зловживань владою. Ідоли печери – особисті упередження, що виникають з індивідуальних схильностей, інтересів чи виховання. Сучасні українські чиновники, виховані в культурі, де корупція може бути сприйнята як «норма» або як спосіб досягнення успіху, схильні виправдовувати свою поведінку та підпадати під вплив власних інтересів [2]. Бекон вважав, що тільки критичний аналіз та освіта здатні протистояти індивідуальним упередженням, отже, можна припустити, що він підкреслив би важливість реформування системи освіти і виховання, що культивувала б чесність і прозорість. Ідоли ринку] це забобони, що виникають у процесі соціальної взаємодії [3]. Уявлення про те, що корупція є «необхідним злом», або що державна служба передусім служить для особистої вигоди, є прикладами «ідолів ринку» [2]. Бекон розглядав би їх як перекручені ідеї, що формуються на основі соціального тиску і спотворених уявлень, які зміцнюються в колективній свідомості. Він би наголосив на необхідності прозорості в державному управлінні та відповідальності перед суспільством, щоб уникнути маніпуляцій і взаємного підкріплення хибних уявлень. Ідоли театру – догматичні уявлення або теорії, нав'язані авторитетами [2]. У суспільстві, де корупція поширена, можуть існувати ідеологічні або політичні конструкції, що виправдовують зловживання владою. Наприклад, переконання, що «корупцію неможливо подолати» або що «без хабарів система не працюватиме» є прикладами таких ідолів. Бекон би закликав до критичного осмислення подібних тверджень та до наукового підходу до реформування інституцій. Він би, імовірно, підтримав інституційні зміни, що базуються на об'єктивних даних і є реальними, а не символічними.

Бекон був палким прихильником наукового методу, і його підхід до корупції, ймовірно, також був би прагматичним і раціональним [1]. Він вважав, що суспільство повинно орієнтуватися на досвід і факти, а не на переконання і забобони. Для подолання корупції в Україні Бекон підкреслив би важливість дослідження причин корупції та впровадження ефективних, перевірених практик управління, що спираються на об'єктивні дані. Наприклад, це може включати аналіз прозорих процедур, незалежний контроль та механізми підзвітності, що сприятимуть зниженню рівня корупції.

Бекон вірив, що мораль і цінності є наріжним каменем суспільства, і реформування цих цінностей є ключовим для боротьби з будь-якими вадами суспільства [4]. Для подолання корупції в Україні, на думку Бекона, потрібно не тільки впроваджувати закони, але й змінювати свідомість громадян, виховувати нові покоління на основі ідеалів прозорості, служіння суспільству і справедливості. Він би закликав до створення освітніх програм, що сприятимуть формуванню моральних якостей, таких як чесність, відповідальність та патріотизм, необхідних для здорового суспільства.

Отже, застосовуючи ідеї Френсіса Бекона до сучасної України, можна зробити висновок, що він засудив би корупцію як один із найбільших бар'єрів до прогресу суспільної єдності та гідності [3]. Його теорія ідолів, націлена на очищення мислення від помилкових ілюзій, може стати філософською основою для боротьби з корупцією, вказуючи на необхідність системної освіти, прозорого управління і раціонального підходу. Бекон би закликав українське суспільство долати хибні уявлення, відмовлятися від згубних звичок і поступово формувати культуру відкритості та доброчесності як основу суспільного життя.

Література

1. Картунов О. Ідеї прийдешнього інформаційного суспільства та суспільства знань у творчій спадщині Френсіса Бекона 2007. - № 1. - с. 48-56.
2. Гриб В., Конотопенко О. Актуальність правових та морально-політичних настанов видатного англійського мислителя XVI-XVII ст. Френсіса Бекона // Наукові записки [Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського]. Серія : Історія. - 2019. - Вип. 28. - С. 85-90.
3. Гумін О. М. Законотворча діяльність Френсіса Бекона // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. 2021. - Вип. 67. - с. 21-24.
4. Шевцов С. П. Сер Френсіс Бекон і зіткнення двох систем права // Актуальні проблеми філософії та соціології. 2021. - Вип. 32. - С. 126-132.

Про дружбу як етичну цінність

Максим ЛУГВИНЕЦЬ, здобувач освіти

*Науковий керівник – Ольга ГАПЛЕВСЬКА, старший викладач,
Національний аерокосмічний університет ім. М. С. Жуковського
«Харківський авіаційний інститут»*

Дружба – це одна з найбільш цінних та значущих форм міжособистісних відносин, що охоплює різноманітні аспекти етики та етикету. Протягом тисячоліть філософи, такі як Арістотель, Сенека, Конфуцій, Кант та інші, наголошували на значенні дружби у житті людини. Вона будується на взаємній довірі, чесності, емпатії, а також потребує дотримання норм поведінки та принципів етикету, що дозволяють уникнути непорозумінь та підтримувати стосунки гармонійними.

У контексті етики дружба має особливе значення, оскільки сприяє моральному розвитку особистості. Через дружбу людина навчається співчуттю, терпимості та вмінню підтримувати інших. Друзі допомагають один одному досягати нових цілей, долати труднощі, і разом з цим вчаться краще розуміти